

- O. A. Sorochyns'ka // Biologichni doslidzhennya – 2015: zb. nauk. prats'. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://eprints.zu.edu.ua/16534>.
9. Tans'ka V. V. Pidhotovka maybutn'oho vchytelya biologiyi do ekolohichnoyi osvity starshoklasnykiv [The training of the future biology teacher for the ecological education of senior students]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / V. V. Tans'ka. – Zhytomyr, 2006. – 20 p.
10. Formuvannya ekolohichnoyi kompetentnosti shkolyariv [Formation of ecological competence of students]: nauk.-metod. posibnyk / N.A. Pustovit ta in. – K.: Pedagogichna dumka, 2008. – 64 p.

УДК 378.147

О. Д. КРАЄВСЬКА

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ

Розглянуто проблему формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів засобами технік психологічного тренінгу з урахуванням чинників, які ускладнюють та полегшують роботу перекладача. Досліджено поняття «професійна комунікативна компетентність перекладача» та концепцію вторинної мовної особистості. Розглянуто сумісність і доцільність застосування технік психологічного тренінгу: формулювання питань, малої розмови, повторювання, перефразування та інтерпретації, а також вправ різних типів, які традиційно виконуються на заняттях з іноземної мови майбутніми перекладачами. Взятю до уваги поділ вправ за критерієм спрямованості на прийом чи видачу інформації (рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні та рецептивно-продуктивні) та за критерієм комунікативності (комунікативні, умовно-комунікативні та не комунікативні). Розкрито технологію формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

Ключові слова: комунікативна компетентність, перекладач, психологічний тренінг, техніка повторення, техніка перефразування, техніка малої розмови.

О. Д. КРАЕВСКАЯ

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ СРЕДСТВАМИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ТРЕНИНГА

Рассматривается проблема формирования коммуникативной компетентности будущих переводчиков средствами техник психологического тренинга, с учетом факторов, которые усложняют и облегчают работу переводчика. Исследуется понятие «профессиональная коммуникативная компетентность переводчика» и концепция вторичной языковой личности. Рассмотрены совместимость и целесообразность применения техник психологического тренинга и упражнений различных типов, которые традиционно выполняются на занятиях по иностранному языку будущими переводчиками. Принято во внимание разделение упражнений по критерию направленности на прием или выдачу информации (рецептивные, репродуктивные, рецептивно-репродуктивные, продуктивные и рецептивно-продуктивные) и по критерию коммуникативности (коммуникативные, условно-коммуникативные и некоммуникативные). Раскрыта технология формирования коммуникативной компетентности будущих переводчиков.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, переводчик, психологический тренинг, техника повторения, техника перефразирование, техника интерпретации, техника малого разговора.

O. KRAIEVSKA

FUTURE TRANSLATORS' COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION BY MEANS OF PSYCHOLOGICAL TRAINING

In the paper we study the problem of communicative competence of interpreters by means of psychological training techniques, taking into account the factors that impede and facilitate the work of translators. The notion of translators' professional communicative competence and the concept of secondary

linguistic personality are studied. Compatibility and feasibility of psychological training techniques and exercises of various types, which are traditionally performed in the classroom by future translators at foreign language classes, are considered. The division of exercises according to the criterion of acceptance or delivery of information, that is receptive, reproductive, receptive-reproductive, productive and receptive, productive, and the communicative criterion, that is communicative, conditionally communicative and noncommunicative. The technology of interpreters' communicative competence formation is revealed.

Keywords: *communicative competence, translator, psychological training, technique of repetition, paraphrasing technique, small talk technique.*

Професійна діяльність перекладачів у сучасному динамічному інформаційному суспільстві стрімко розвивається, ускладнюється та трансформується під впливом інтенсивного технологічного та змістового наповнення інформаційного простору, урізноманітнення способів взаємодії та збільшення ролі міжкультурної взаємодії. Проблема формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів заслуговує на пильну увагу для розвитку методології, що відповідає сучасним викликам і закономірностям роботи зазначених фахівців.

Комунікативну компетентність майбутніх перекладачів в різних час досліджували М. Бейкер [8], С. Кемпбер [9], С. Гопфераіх, Р. Яскелайнен [10], І. Гат [11], Г. Гансен [12], Д. Кіралі [13], К. Норд [14], А. Пім [15], К. Шафнер, Б. Адаб [16]., Д. Іщенко [1], Р. Міньяр-Белоручев [3], Ж. Таланова [6], А. Янковець [7] та ін.

Професійна комунікативна компетентність перекладача – це динамічне явище, що залежить від багатьох чинників. Необхідно взяти до уваги певні чинники, які ускладнюють роботу перекладача при двосторонньому перекладі, зокрема такі: невиразне мовлення учасників бесіди, уривки фраз та незавершеність думки; одночасні висловлювання одразу кількох співрозмовників; незручне розташування перекладача, що заважає йому добре чути і бачити всіх учасників розмови; виконання перекладу й оформлення своєї мови в складних умовах (швидкий темп, багато учасників, сторонній шум тощо). Чинники, які полегшують завдання перекладача: можливість перепитати та відкоректувати переклад; можливість наперед уточнити тему бесіди і підготуватися. Перекладач повинен володіти здатністю сприймати та розуміти іноземне мовлення (різний темп, особливості вимови); володіти технікою усного мовлення: граматичне оформлення; лексико-синтаксична різноманітність; робота короткочасної (оперативної) і довгострокової пам'яті; стилістична різноманітність для виступу перед різною аудиторією та в різних умовах комунікації.

У процесі формування комунікативної компетентності перекладача необхідно моделювати варіанти його включення до загальної мовної і лінгвокогнітивної картин світу, тобто залучати майбутнього фахівця до глобальної картини світу.

Згідно з твердженнями Д. Кіралі, перекладацька компетентність передбачає приєднання до ряду нових спільнот – таких, як група освічених користувачів кількох мов обізнаних у спеціалізованих технічних галузях, а також досвідчених користувачів традиційних інструментів і нових технологій для професійних міжмовних цілей комунікації [13, с. 107].

Для ефективного і результативного процесу навчання майбутніх перекладачів необхідно брати до уваги та використовувати результати дослідження педагогіки, психолінгвістики та психології.

Метою статті є розгляд проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів засобами технік психологічного тренінгу, тобто можливостей залучення активних методів психологічної роботи у процес навчання зазначених фахівців та їх подальшій професійній діяльності.

У сучасній практиці навчання іноземній мові перекладачів домінує тривалий час граматико-перекладний метод. Водночас психологічний чинник інтеракції недостатньо мірою враховується у процесі формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

Метою навчальних дисципліни, спрямованих на вивчення іноземної мови майбутніми перекладачами, згідно з навчальними планами та програмами є: опанування та розвиток іншомовної комунікативної компетенції в загальнокультурних, академічних і фахово-професійних ситуаціях; формування лінгвістичної компетенції (фонологічної, лексичної, граматичної); формування прагматичної компетенції (аудіювання, читання, усного та письмового мовлення); розвиток соціокультурної компетенції завдяки розширенню

красназнавчих та соціокультурних знань і навичок та вихованню позитивного ставлення до країни та культури мови, що вивчається; розвиток компетенції навчання та професійно спрямованої компетенції. Майбутні перекладачі повинні вміти вільно висловлюватися щодо широкого переліку загальних розмовних і вузькоспеціалізованих тем, виражати свою думку, наводячи різні аргументи «за» і «проти», розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну теми; спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості і спонтанності, який не завдає труднощів жодній із сторін, демонструвати знання як лексики, так і граматики; розуміти різноманітні типи аудіо текстів.

В аудіюванні майбутні перекладачі повинні розуміти об'ємні висловлювання та ідентифікувати різні типи говоріння, регіональні діалекти. В читанні ці фахівці мають читати статті і повідомлення з сучасних проблем, розуміти сучасну та класичну літературу. В усному мовленні майбутні перекладачі беруть участь у діалозі на знайомі теми з достатнім ступенем невимушеності й спонтанності, прагнуть до досягнення ефективної комунікації з носіями мови, беруть активну участь у дискусії, обговорюють різні точки зору. Крім того, вони пишуть есе, твори, офіційні та офіційні листи різних типів.

Наприкінці професійного навчання у майбутніх перекладачів формується компетентність у перекладі текстів та мовлення підвищеної складності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має знати активний і пасивний вокабуляр з тематики техногенних катастроф, стихійних лих, соціальних проблем, здоров'я, злочинності тощо, зміст дуже складних та об'ємних тем, текстів.

Майбутні перекладачі повинні вміти записувати скрипт сюжету (сприйнятого на слух), письмово перекладати текст рідною мовою, враховуючи лексичні, граматичні та стилістичні особливості тексту-оригіналу, перекладати аудіозапис рідною мовою паралельно прослуховуванню без словника завдяки багаторазовому прослуховуванню аудіозапису, формулювати заголовок до сюжету і перекладати його рідною мовою, брати участь у дискусії на задану тематику як співрозмовник або перекладач, перекладати уривок тексту на задану тематику з рідної мови англійською. Фахівці зазначеного профілю працюють із зразками ділових документів, складають і перекладають діалоги, використовують рольові ігри у практиці комунікації, що призначені для вивчення та застосування необхідного лексичного матеріалу, формують власну комунікативну компетентність.

Сучасні вимоги до професійної діяльності перекладачів є дуже високими і вимагають інновацій на рівні професійної освіти у ВНЗ. Професійні перекладачі: досконало володіють знаннями підсистем іноземної мови мови (звуки, інтонація, морфологія, синтаксис) на рівні не нижчому С.2.2. за шкалою Ради Європи; знають та ефективно застосовують лексику, підбрану для реалізації релевантних мовних функцій, конкретних тем і комунікативних ситуацій; знають і враховують соціокультурні особливості (повсякденне життя, умови життя, політичне та соціальне життя, традиції та звичаї тощо; розуміють жанрові особливості суспільно-політичних, економічних, фінансових текстів рідною та іноземною мовами; активно застосовують основні способи перекладу та подолання труднощів при перекладі текстів на суспільно-політичні теми.

Важливо розуміти, то в усній інтеракції перекладачі беруть участь у зустрічах і семінарах на загальні та професійні теми, обговорюють складні та суперечливі теми, висловлюють та відстоювати власну точку зору, розуміють і трактують чужі думки та пропозиції. Перекладачі займаються перекладом статей, доповідей та мовлення на загальні та професійні теми, письмово та усно викладають та пояснюють інформацію, реферують надану інформацію та висловлюють чужу та обґрунтовану власну думку. Професійний перекладач розуміє новини, репортажі, інтерв'ю на радіо та телебаченні, художні фільми та театральні постанови, включаючи нелітературні та діалектальні звороти, читає довгі автентичні літературні та спеціальні тексти різноманітної тематики, при цьому розуміє не тільки головне висловлювання, а й експліцитну та імпліцитну інформацію та вміє її інтерпретувати.

Комунікативна компетентність перекладача передбачає: чітке та детальне висловлювання думки з різноманітних актуальних і спеціальних тем; використання широкого спектра мовних засобів; створення текстів різноманітних типів і жанрів за загальними, актуальними чи абстрактними темами, переклад письмово з іноземної мови рідною текстів на суспільно-

політичні теми зі швидкістю 1000–1200 друкованих знаків за академічну годину; переклад письмово з рідної мови іноземною тексті на суспільно-політичні теми зі швидкістю 900–1100 друкованих знаків за академічну годину.

Система вищої освіти перекладача в Україні досі робить наголос на письмовому перекладі (translation) на противагу усному (interpreting), що не відповідає сучасним реаліям роботи перекладача. Комунікативна компетентність перекладача неодмінно включає обидві складові і вимагає адекватної підготовки з обох аспектів. Усна інтеракція природно вимагає знань не лише мовного та мовленнєвого, а й психологічного характеру, що недостатньо відображено у професійній підготовці означених фахівців.

Дослідники компетентності стверджують, що компетентності можна навчитися під дією чотирьох наступних факторів: абстрактна концептуалізація (нова теорія, ідея або набір інструкцій), активне експериментування (випробування абстрактної теорії, ідеї чи інструкції), конкретний досвід (зворотній зв'язок) та рефлексивне спостереження (роздуми про те, що відбулося, які, можливо, призводять до зміни у людини теорії чи ідеї стосовно власної поведінки в майбутньому) [5, С. 15].

У комунікативній компетентності перекладача вважаємо за доцільне використовувати техніки психологічного тренінгу комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови для активного експериментування, здобуття конкретного досвіду ефективної психологічної та мовленнєвої взаємодії та її результативної рефлексії.

Тренінг комунікативної компетентності, або як його називають у різних джерелах соціально-психологічний тренінг, існує в таких варіантах: англійська модель Д. Шеффера, німецька модель М. Форверга та російська О. Сидоренко. Модель О. Сидоренко має конструктивні елементи обох попередніх та містить власне вагоме доповнення, тому вважаємо, що для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів варто застосовувати саме її.

Зрозуміло, що психологічний тренінг в традиційному форматі є спеціально організованим заходом, однак досвід дає підстави стверджувати, що найсуттєвіші техніки тренінгу можна і доречно виконувати в процесі формування комунікативної компетентності у ВНЗ. Розкриємо технологію цього процесу.

На заняттях з іноземної мови виконуються вправи різних типів відповідно до ключових критеріїв відбору вправ. За критерієм спрямованості вправи на прийом чи видачу інформації вправи у навчальному процесі поділяються на рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні та рецептивно-продуктивні. При виконанні рецептивних вправ студент сприймає вербальну інформацію через слуховий або зоровий канал, а потім певним способом показує, що він впізнає та розрізняє графеми, звуки, граматичні структури тощо, розуміє усне чи писемне висловлювання. При виконанні репродуктивних вправ студент відтворює повністю або із змінами сприйнятий навчальний матеріал. Всі репродуктивні вправи по суті відносяться до рецептивно-репродуктивних, бо студентом спочатку сприймається певна вербальна інформація, а вже потім репродукується повною мірою або частково. У продуктивних вправах студент самостійно продукує висловлювання різного рівня (від речення до рівня тексту) усною або письмовою формою. Якщо продукуванню усного чи писемного висловлювання передують сприймання чи розуміння тексту, то вправа – рецептивно-продуктивна.

За критерієм комунікативності вправи бувають комунікативними, умовно-комунікативними та некомунікативними. Комунікативні вправи – це спеціально організована форма спілкування, коли студент реалізує акт мовленнєвої діяльності іноземною мовою, що вивчається. В умовно-комунікативних вправах передбачаються мовленнєві дії майбутніх перекладачів у ситуативних умовах. Основні визначальні якості вказаного типу вправ – наявність мовленнєвого завдання і ситуативності. В некомунікативних вправах студенти виконують дії з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, зосереджуючи увагу лише на формі [2, с. 64]. У системі вправ основне місце повинні посідати умовно-комунікативні та комунікативні вправи, адже завданням вивчення іноземної мови є формування навичок та вмінь мовлення.

Майбутнім перекладачам необхідно навчитися вірно розуміти іноземне мовлення з урахуванням національних та індивідуальних особливостей мовця. Адекватна рецепція мовлення, що супроводжується відхиленнями від норм вимови, ритміко-інтонаційної

структури, гучності тощо вимагає від перекладача спеціальних навичок пристосування і трактування сенсу висловлювання. Тому майбутнім перекладачам важливо навчитися використовувати усі ресурси та джерела комунікації, в т. ч. психологічні сигнали. Позиція взаємодії перекладача із двома сторонами спілкування і необхідність налагодження взаєморозуміння та взаємоповаги між партнерами в комунікації зумовлює необхідність володіння перекладачем ключовими психологічними техніками.

На нашу думку, вищезгадані вправи для вивчення іноземної мови будуть мати більший ефект у поєднанні з техніками комунікативного тренінгу. У комунікативному тренінгу застосовуються техніки активного слухання, що дозволяють оволодіти вміннями самовираження та дії комунікації. О. Сидоренко дає таку класифікацію технік активного слухання: на вміння розмовляти – техніки формулювання питань і техніки малої розмови; на вміння почути та зрозуміти – техніка повторювання, техніка інтерпретації та техніка перефразування.

На заняттях з іноземної мови майбутні перекладачі вчать грамотно складати різні види питальних речень: загальні питання, альтернативні, спеціальні та розділові. У тренінгу комунікативної компетентності також навчають правильно складати запитання, однак не з точки зору граматики, а з погляду ефективності в комунікації. Вважаємо доречним поєднати ці процеси, адже майбутнім перекладачам однаково важливі обидва аспекти.

За комунікативною функцією запитання поділяють на відкриті, закриті та альтернативні. У тренінгу комунікативної компетентності робиться наголос на розвитку техніки постановки відкритих питань, бо зловживання закритими та альтернативними питаннями є комунікативною проблемою. В межах техніки постановки питань майбутнім перекладачам варто виконувати умовно-комунікативні та комунікативні вправи продуктивного і рецептивно-репродуктивного типу.

Дуже важливим аспектом тренінгу комунікативної компетентності є мала розмова: невимущена, приємна про сімейні справи, хобі, веселі події тощо [13, с. 34]. Ціллю малої розмови є створення або відновлення сприятливої психологічної атмосфери, закладення основ взаємної симпатії та довіри. У тренінгу використовуються чотири техніки малої розмови: позитивні констатації, інформування, цитування партнера та цікава розповідь. На нашу думку, майбутнього перекладача необхідно ознайомити із психологічними наповненням дій, які він виконує у процесі навчальної та професійної діяльності. Адже техніка цитування партнера є рецептивно-репродуктивною, умовно-комунікативною вправою, а позитивні констатації, інформування та цікава розповідь є репродуктивними, комунікативними вправами. Зрозуміло, що техніка малої розмови не лише дає знаряддя ефективного спілкування, а й пропонує його смислове наповнення на початку комунікації. Майбутні перекладачі отримують загальне розуміння сутності малої розмови в комунікації на заняттях з іноземної мови, адже цей елемент є невід'ємним в західній іншомовній комунікації, однак майбутнім перекладачам бракує розуміння суто психологічних її механізмів, закономірностей і резервів. Тренінг комунікативної компетентності розвиває вміння не лише розмовляти, а й вміння почути та зрозуміти за допомогою технік повторення, перефразування та інтерпретації. На заняттях з іноземної мови вищезгадані техніки можуть відпрацьовуватися в рамках рецептивно-репродуктивних, комунікативних та умовно-комунікативних вправ.

Таким чином, дослідження проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів засобами технік психологічного тренінгу дозволяє зробити висновки про доцільність застосування цих технік на заняттях з іноземної мови для майбутніх перекладачів для детального розкриття психологічних механізмів комунікації разом з мовними. Процес формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів потребує перманентного вдосконалення через постійне зростання вимог до роботи зазначених фахівців, зростання попиту на їх кваліфіковану роботу, змінами у сфері глобальної комунікації.

Перспективними вважаємо емпіричні дослідження впливу психологічних технік на результати перекладацької роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іщенко Д. Результати дослідження формування лінгвосоціокультурної компетенції майбутніх перекладачів / Д. Іщенко, Н. Мороз // Наукові записки: (серія: педагогіка). – 2006. – № 4. – С. 127–134.

2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. / під ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002.
3. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М.: Московский лицей, 1996. – 134 с.
4. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е. В. Сидоренко. – СПб.: Речь, 2008. – 208 с.
5. Спенсер Л. Компетенции на работе / Л. Спенсер, С. Спенсер. – М.: HIPPO, 2005. – 384 с.
6. Таланова Ж. П. Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього перекладача: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 04 / Ж. П. Таланова. – Кіровоград, 2007. – 20 с.
7. Янковець А. В. Підготовка майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищих військових навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 04 / А. В. Янковець. – Хмельницький, 2005. – 200 с.
8. Baker M. Corpora in Translation Studies: An overview and some suggestions for future research / M. Baker. – Target, 1995 – Vol. 7 (2) – P. 223–243.
9. Campbell S. J. Towards a Model of Translation Competence / S. J. Campbell. – Meta: Translators' Journal, Vol. 36, 1991 – P. 329–343. Retrieved from: <http://www.erudit.org/revue/meta/1991/v36/n2-3/002190ar.pdf>.
10. Gopferich S. Process research into the Development of Translation Competence: Where are We, and Where do We need to go / S. Gopferich, R. Jaaskelainen // Across Languages and Cultures. – 2009. – Vol. 10.2. – P. 91–169. Retrieved from: <http://www.akademai.com/content/vp3x10p151ru10g8/fulltext.pdf>.
11. Gutt E. Challenges of metarepresentation to translation competence / E. Gutt. – Cogprints, 2009. Retrieved from: http://cogprints.org/6328/1/LICTRA2001-Gutt_w_figures.pdf.
12. Hansen G. Retrospection methods in translator training and translation research / G. Hansen // Journal of specialised Translation. – Vol. 5, 2006. Retrieved from: http://www.jostrans.org/issue05/art_hansen.php.
13. Kiraly D. C. A social constructivist approach to translator education / D. C. Kiraly. – Manchester, St. Jerome Publishing, 2000. – 354 с.
14. Nord C. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic. Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis / C. Nord. – Amsterdam; Rodopi, 2005 – 286 p.
15. Pym A. Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach / Am Pym. – Meta: Translators' Journal. – Vol. 48.4. – P. 78–97. Retrieved from: <http://www.erudit.org/revue/meta/2003/v48/n4/008533ar.pdf>.
16. Schaffner C. Developing Translation Competence / C. Schaffner, B. Adab. – Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2000. – 244 p.

REFERENCES:

1. Ishchenko D. Rezul'taty doslidzhennya formuvannya lnhvosotsiokul'turnoyi kompetentsiyi maybutnikh perekladachiv [Results of the study of lingvosociocultural competence formation of future translators]. Naukovi zapysky, 2006, vol. 4, pp. 127 – 134.
2. Nikolayeva S. Y. Metodyka vykladannya inozemnykh mov u serednikh navchal'nykh zakladakh [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. Kyiv, Lenvit, 2002. 285 p.
3. Min'yar-Beloruchev R. K. Teoriya i metody perevoda [Theory and methods of translation], Moscow, Moskovskii litsei, 1996. 134 p.
4. Sidorenko E. V. Trening kommunikativnoi kompetentnosti v delovom vzaimodeistvii [Training of communicative competence in business cooperation], Rech', 2008. – 208 s.
5. Spenser L. Kompetentsii na rabote [Competence at work], Moscow HIPPO, 2005. 384 p.
6. Talanova Zh. P. Pedagogichni umovy formuvannya profesijnoho svitohlyadu maybutn'oho perekladacha. Avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk [Pedagogical conditions of formation of professional translators future outlook], Kirovohrad, 2007. 20 p.
7. Yankovets' A. V. Pidhotovka maybutnikh perekladachiv zasobamy informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy u vyshchych viys'kovykh navchal'nykh zakladakh. Dys, kand. ped. nauk [Future translators training by means of information and communication technologies in higher military educational institutions], Khmel'nyts'kyy, 2005. – 200 p.
8. Baker M. Corpora in Translation Studies: An overview and some suggestions for future research. Target, 1995 – Vol. 7 (2) – P. 223 – 243.
9. Campbell S. J. Towards a Model of Translation Competence. – Meta: Translators' Journal, Vol. 36, 1991 – p. 329-343. Retrieved from: <http://www.erudit.org/revue/meta/1991/v36/n2-3/002190ar.pdf>.
10. Gopferich S., Jaaskelainen R. Process research into the Development of Translation Competence: Where are We, and Where do We need to go. – Across Languages and Cultures, Vol. 10.2, 2009 – p. 91-169. Retrieved from: <http://www.akademai.com/content/vp3x10p151ru10g8/fulltext.pdf>.
11. Gutt E. Challenges of metarepresentation to translation competence. Cogprints, 2009. Retrieved from: http://cogprints.org/6328/1/LICTRA2001-Gutt_w_figures.pdf.

12. Hansen G. Retrospection methods in translator training and translation research. – Journal of specialised Translation, Vol. 5, 2006. Retrieved from: http://www.jostrans.org/issue05/art_hansen.php.
13. Kiraly D.C. A social constructivist approach to translator education. Manchester, St. Jerome Publishing, 2000 – 354 c.
14. Nord C. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic. Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis – Amsterdam, Rodopi, 2005 – 286 p.
15. Pym A. Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach. – Meta: Translators' Journal, Vol. 48.4, p. 78–97. Retrieved from:
16. <http://www.erudit.org/revue/meta/2003/v48/n4/008533ar.pdf>.
17. Schaffner C., Adab B. Developing Translation Competence. Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2000 – 244 p.

УДК 378.147

Н. М. АЛЕКСАНДРОВА

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ

Проаналізовано сутність процесу педагогічного моделювання й розроблено відповідну модель формування управлінської культури майбутніх викладачів економіки в процесі психолого-педагогічної підготовки в економічному університеті. Виокремлено, обґрунтовано та проаналізовано структурні складові моделі. Авторська структурно-функціональна модель формування управлінської культури майбутнього викладача економіки в університеті включає такі складові: цільова, теоретико-методологічна, мотиваційно-вольова, діагностична, змістова і організаційно-діяльнісна, результативна. Вказано, що моделювання навчального процесу детермінує процесуальні вимоги до організації навчально-пізнавального процесу у вищому навчальному закладі (ВНЗ).

Ключові слова: управлінська культура майбутнього викладача, модель формування управлінської культури, педагогічне моделювання, модель викладача, психолого-педагогічна підготовка викладачів, концептуальні підходи, принципи навчання.

Н. Н. АЛЕКСАНДРОВА

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ЭКОНОМИКИ

Проанализированы сущность процесса педагогического моделирования и разработана соответствующая модель формирования управленческой культуры будущих преподавателей экономики в процессе психолого-педагогической подготовки в экономическом университете. Выделены, обоснованы и проанализированы структурные составляющие модели. Авторская структурно-функциональная модель формирования управленческой культуры будущего преподавателя экономики в университете включает следующие составляющие: целевая, теоретико-методологическая, мотивационно-волевая, диагностическая, содержательная и организационно-деятельностная, результативна. Указано, что моделирование учебного процесса детерминирует процессуальные требования к организации учебно-познавательного процесса в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: управленческая культура будущего преподавателя, модель формирования управленческой культуры, педагогическое моделирование, модель преподавателя, психолого-педагогическая подготовка преподавателей, концептуальные подходы, принципы обучения.

N. ALEKSANDROVA

THE MODEL OF DEVELOPING MANAGERIAL CULTURE OF FUTURE TEACHER OF ECONOMICS

In the article the author analyzes the essence of the process of educational modeling and correspondingly works out the model of developing management culture of future teachers of Economics in the process of professional training of future lecturers at an Economic University. The author has identified, analyzed and